

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

XXVIII. De Institutionibus, & Iure Patronatus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Nam & is, qui conceditur ut idoneo possit in sua vel aliena Ecclesia providere beneficium, aliud obtinenti providere non potest, nisi vel primo ille beneficium quod obtinet, omnino dimittat, vel in concessionem huiusmodi sit expressum, quod etiam beneficiæ valeat providere personæ: quo casu unicuique duntaxat beneficium, atque illud non curatum obtinenti, provideri poterit. Sed si concessum fuerit, ut providere illi valeat, qui & alia beneficia noscitur obtinere, huiusmodi pluralitas debet solum ad duo beneficia non curata restringi.

Mandatam simplex de providendo, non extenditur ad beneficium curatum, vel electivum. h. d.

Ex natura quoque & beneficii qualitate Apostolicum Rescriptum restrictionem recipit: nam si de quibuscunque beneficiis provideri mandatam fuerit, de animarum cura mentione non habita, de iis providendum non erit, quibus huiusmodi cura noscitur imminere, illis quoque, pro quibus scribitur ut de personatibus & dignitatibus ad collationem, provisionem, præsentationem, vel dispositionem pertinentibus quorumcunque provideatur, de iis provideri non poterit, ad quos per electionem præficiendi assumuntur.

Gratia alieni concessa, ut providere possit personæ idoneis in certa Ecclesia, personis non expressis, non aspirat re integra, per obtinere concedentis: sicut si personæ essent expressæ. h. d.

Illa facta personarum expressione sit gratiosè concessa facultas, ut auctoritate Apostolica concedere possit, vel beneficia, quorum collatio est ad sedem Apostolicam legitime devoluta, conferre: huiusmodi concessio etiam re integra, per obitum concedentis non expirat: secus, si super provisione certa personæ faciendæ eidem sit data potestas, non ob suam, sed ejus, cui providerit, gratiam vel favorem. Illa enim expirat omnino, si concedens re integra moriatur.

Mandatarius, cuius non est electio industria, potest alteri mandare. h. d.

Illud etiam interest, Vtrum, cui ab Apostolica sede provisio de beneficio in certa Ecclesia, diocesi, vel provincia certa personæ faciendæ committatur, an de certa Ecclesia incertæ tamen personæ? Primo enim casu licet quis vias suas alteri committere poterit: secundo verò, cum in eligenda persona mandatarii electa videatur industria, provisionem sibi commissam alteri demandare non poterit, nisi forma commissionis id habeat, ut per se, vel per alium hoc expedire valeat.

Beneficia Ecclesiastica debent sine diminutione conferri. h. d.

Postremo illud sciendum est, tam Turonensi c. concilio cautum esse, ne præbendæ aliquam sectionem patiantur: quàm ex Lateranensi, ne quis conferens beneficium Ecclesiasticum, partem proventuum suis usibus retinere audeat, cum sine ulla debeat diminutione conferri.

DE INSTITUTIONIBVS, ET IVRE PATRONATUS. TITVLVS XXVIII.

Quando dicatur providere per Institutionem, quid sit ius patronatus, & quibus modis constituitur. h. d.

Accidit autem interdum, ut prælati liberam de vacantibus beneficiis disponendi facultatem non habeant: quod tunc evenit, cum ea vacare contigerit, in quibus aliquis ius obtinet patronatus: tunc enim strictè sumpto vocabulo, non conferre, sed instituire dicentur eos, quibus præsentante patrono providendum erit. Est igitur d. ius patronatus, potestas præsentandi instituendum ad beneficium vacans. Constituitur autem

a Cui. de præb. in 6. b C. si cui nulla. de præb. in 6. c C. majoribus. ext. de præb. d gl. i. can. p. mentu. 16. q. 7.

tale jus variis modis: veluti, Ecclesiæ edificatione, dotatione, & similibus.

Edificians rite, vel dotans, acquirit ius patronatus: & consensu quibus debent commoda, quem sequuntur incommoda. h. d.

Ad edificationem acquiritur ius patronatus, cum quilibet Ecclesiam de consensu diocetani, juris ordine servato, construxit. Dotatione acquiritur, ut cum is, qui non fundavit, Ecclesiæ pro dote certa bona assignavit. Sicut enim in carnali matrimonio ad onera sustinenda dotes assignari debet, ita etiam concedenda sunt Ecclesiæ, quæ ad luminaria, & ad custodiam, & ad stipendia custodum, & ad cætera sacra domui necessaria sufficiunt. Insuper est igitur, ut quasi cuiusdam loco remunerationis ad præsentationem patronorum in fundatis vel dotatis Ecclesiis sacerdotes instituuntur, nullo professionis vel laici habitus discrimine.

Ecclesiasticus patronus habet ad præsentandum mensuram suam quatuor. Ecclesiasticus non potest variare, laicus punit. h. d.

Sunt tamen inter Ecclesiasticos & laicos patronos, pluresque differentia. Nam a Ecclesiastico ad præsentandum sex mensuram conceditur spatium, Laico quodvis tempus datur. Et videtur optima ratione induci, ut longius præfigatur tempus Ecclesiasticis, quippe & quibus semel facta præsentatione, amplius variare minime licet: quod in Laicis diversum statuitur.

Episcopus qui instituit secundo loco præsentatum, in parum potest providere etiam primo præsentato. h. d.

Ed si laicus, cui plures præsentandi tributa est facultas, primo Ioannem institutum offerat, secundo loco Paulum utrunque idoneum, Ordinarius autem secundo loco præsentatum instituat, videamus, an primo appellare valeat? & statum est, de secundo factam institutionem infringi non posse: Episcopum tamen qui primo loco præsentatum dolo reculavit admittere, recusat ut in competenti beneficio provideat, compellaturque ut in eo puniatur, in quo eum deliquisse constat.

Legatus de latere potest derogare juri patronatus Ecclesiasticum, non laicorum. Ecclesiastico patrono reddenda ratio proventuum patronatus Ecclesiæ: sicut laico. h. d.

Laici patroni, ut supra retigimus, conferre possunt in laicis diversum acciderit. Item Ecclesiastico patrono de temporalibus rebus ratio debet exhiberi, quod in laico minime obtinet.

Patronus laicus potest deferre ad superiorem, sicut quilibet datus bona Ecclesiæ, cuius est patronus. h. d.

Latet d. tamen patrono laico, si successorem ex collatis in Ecclesiam rebus fraudare cognoverit, aut doctores illam conventionem compellere, aut Episcopo vel competenti Iudici corrigenda denuntiare: quod si talia agere tentet & Episcopus, Metropolitanus eius hæc instituabit: sin autem & Metropolitanus talia gerat, Principis hæc auribus (si aliter Ecclesiæ consilium non possit) intromare non differet.

Ius patronatus transmittitur ad quoscumque hæredes: & ibi successores uni, habent vocem unius, nec hæres patris institutum mutare potest. h. d.

Successione quoque ius patronatus acquiritur: quod quidem procedit, sive sui, sive extranei, sive ex testamento, sive ab intestato sint hæredes. Plures tamen ab uno ex patronis Ecclesiæ relicti hæredes, vocem duntaxat unius habebunt in præsentatione Recloris, nec iam institutos mutare poterunt.

Si patronus in præsentatione non sui concordet, attenditur major & melior pars. h. d.

Et si e forte in plures partes patronorum se vota in præsentando diviserint, ille præficiendus est Eccle-

a Cui. & si. de iur. patron. in 6. b C. pastoralis. ext. in 6. c. cum. an gl. c Ca. cum dilectus. ext. de iur. patron. d Can. fili. vel. 16. q. 7. e C. quamvis. in. ext. de iur. par. f. g. g. i.

fia, qui majoribus iuvatur meritis, & plurium approbatu consensu.

Si Ecclesia ob patrenorum discordiam detrimentum patiatu, potest Episcopus interdicere divinis. h. d.

Quod si a ita similitates inter eos ortu fuerint, ut sacerdos suo ibi officio canonicè fungi non possit, si aliter provideri non poterit, præcipere debet Episcopus, ut ibi missarum solennia non celebrentur, donec patroni ad concordiam redeant: quod si intra quatuor menses factum non fuerit, tunc ordinet Antistes Ecclesiam, sicut melius eam secundum Deum iudicaverit ordinandam.

Episcopus potest ex causa Ecclesiam patronatam secundum certam formam commendare. h. d.

Quod si necessarium aut expediens esse duxerit, poterit etiam interim Ecclesiam alicui commendare: ita tamen, ut si parochialis sit Ecclesia, nemini commendatur, qui non sit in sacerdotio constitutus: nec huiusmodi commenda ultra semelris temporis spatium vires suas porriget: nec in unius persona, unica fieri poterit.

Episcopus in Ecclesia iurispatronatus laicorum ex causa potest ponere economos, qui colligant fructus erogandos in utilitatem laicorum. h. d.

Rit. b. etiam Episcopo facultas in Ecclesiis, in quibus Ecclesiastica persona presentationem non habet, si vel minus idonei presententur, vel alia de causa aliquos in eis instituire non valeat, economos ponere, qui fructus percipere debeant in Ecclesiarum utilitatem erogandos, aut his qui quandoque instituentur, fideliter referendos.

Patroni possunt convenire de presentando alternis vicibus, & prius simul possunt presentari, si de ipsi Episcopus eligat instituentem. h. d.

Sed c. ut facilius provideatur Ecclesiis, non inconveniens visum fuit, patronos ipsos inter se posse liberè convenire de Rectore ad eis alternis vicibus presentando: quibus etiam ex eadem causa permittitur, ut plures ad vacantem Ecclesiam presentare valeant, ita ut unus ex eis eligi possit per Episcopum, & admitti.

Imo patronatus donari potest, sed ob donationem non præiudicatur iuris Episcopalis: vendi autem non potest, nisi cum universitate. h. d.

Donatione d. quoque jus patronatus acquiritur. Ut cum jus, quod quis in Ecclesiis habet, in aliquem liberaliter confert: quæ si fiat Ecclesie, aut loco religioso, quamvis absque assensu Episcopi facta fuerit, efficax est censenda, sed per eam Episcopalis iuris in aliquo non derogatur. Sed si quis dato precio, huiusmodi sibi jus comparare ausus fuerit, talis contractus irritus est, & inanis, nisi tale jus cura universitate rerum temporalium transferretur.

Episcopus non potest spernere patroni presentationem. Patronus non potest quem propria autoritate instituire, sub poena excommunicationis. h. d.

Quemadmodum autem ad presentationem patroni, debet Episcopus clericos instituire, & quod spreus fundatoribus de vacanti Ecclesia disposuerit, erit irritum: ita etiam patronus auctoritatem Episcopi negligere non debet. Quod si laici f. aulæ temerario propria auctoritate ad institutionem processerint, tam ipsi anathemate feriendi, quam etiam perperam instituti clerici communiõne sunt privandi: qui si etiam adhuc persistierint, a ministerio Ecclesiastico & ordine deponendi erunt.

Patroni presentati presentatio tenet.

In eadem g. accidit, ut ejus qui patronus non est, presentatio tamen rata sit habenda. Ut cum ordinarius ad

a C. i. ext. de i. b. C. cum vos. ext. de offic. vido. c. versio. d. de iur. pat. d. C. de iur. pat. in 6. e. C. qua clerici. f. seq. ex. de iur. pa. f. C. praterea. ext. d. ii. g. C. consultationis. ext. d. ii.

ejus presentationem clericum instituit, qui & juris patronatus erat possessor, & patronus credebatur: nam si postea jus patronatus alius in iudicio evicerit, institutus non debet propter hoc ab Ecclesia removeri.

Nemo potest seipsum presentare. h. d.

Licet a. autem patronus alios presentet, seipsum tamen, quantum clericus sit, presentare non potest, quantumvis idoneus sit, & quibuscunque studiis juvetur & meritis: cum nullus Ecclesiasticis sese officiis vitæ immiscere debeat.

Nemo sibi beneficium confert, veluti nemo se presentat: nec vacatur benefici tenet collatio, aut presentatio promissio. h. d.

Sunt autem institutiones collationibus in quibusdam similes, in quibusdam verò dissimiles. Similes sunt, quia quemadmodum is, qui seipsum presentat, institutus non est: ita etiam is, ad quem pertinet collatio b. seipsum non potest instituire, cum inter dantem & accipientem distinctio debeat esse personalis. Item quemadmodum vacatur præbendæ non tenet regulariter collatio: ita etiam promissiones de non vacantibus beneficiis Ecclesiarum, in quibus quis jus obtinet patronatus, nullo jure subsistunt.

Capitulum sede vacante potest instituire presentato: idem potest vicarius sine speciali mandato Episcopi. h. d.

Dissimiles sunt, quia etsi Capitulum sede vacante c. beneficia, quæ ad collationem Episcopi pertinent, conferre non possit: presentatos tamen a patronis potest, si idonei sint, admittere & instituire. Idem obtinet in vicario: quia licet sine speciali concessione conferre d. non possit, presentatos tamen instituire a. minime prohibetur.

In Rectorem parochialis Ecclesia potest presentari etiam non in sacris constitutus, licet secus in libera collatione: in qua tamen potest dispensari cum eo, qui est constitutus in minoribus. h. d.

Sunt etiam in eo dissimiles, quod in rectorem parochialis Ecclesia, etiam non in sacris constitutus presentari potest, dummodo aliàs sit idoneus, & infra tempus a jure constitutum ad ordines, quos ipse Ecclesie cura requirit, promovendi valeat. Collatio autem fieri non potest, nisi in persona ejus, qui saltem sit in subdiaconatu constitutus: cum his tamen, qui in minoribus sunt ordinibus constituti, sitales sint, qui infra breve tempus possint in Presbyteros ordinari, dispensari poterit.

Patroni deservit circa honorem, & vitæ necessaria subministranda. h. d.

Deservit autem patronis non solum circa presentationem, verum etiam circa honorem processionis, & circa necessarium vitæ subsidium. Nam si aut ipsi aut illorum filii ad inopiam redacti fuerint, illis erit modeste ab Ecclesia succurrendum. f.

Jus patronatus tollitur cessione, Collegii constitutione, Ecclesia destructione, delicti perpetrations. h. d.

Tollitur jus patronatus cessione: ut patet, cum quis id Ecclesie, in qua jus habet huiusmodi, conferendum duxerit. Item, si quis Ecclesiam sine sui reservatione juris, collegiatam fieri patiarur. Eò amplius constat, si ædes sacre incendio consumptæ fuerint, vel etiam terræ motu, vel vitio suo corruerint, extingui jus patronatus necesse est. Sed & si patronus abusu nefando Rectorem vel clericum ipsius Ecclesie per se vel per alios occidere, vel mutare ausus fuerit, tam alias poenas, quam juris patronatus amissionem sustinere debet. Idem juris est, si patronus efficiatur hæreticus: cum enim bona hæreticorum universa sint confiscanda g. merito cum ista universitate etiam jus patronatus interibit.

a C. per nostras. ext. d. ii. b. C. si. ext. de inst. c. C. 2. ext. ne sed. va. d. C. si. de off. vicar. in 6. e. C. ex frequentibus de inst. f. C. quicumq. fidelium. 16. q. 7. g. C. vergeru. ext. de barat. Bbbb 2